

Prilagoditi je potrebno varstvo vinske trte

Podrobnejše napotke za zatiranje ameriškega škržatka daje **Načrt ukrepov obvladovanja trsnih rumenic**, ki natančneje določa ukrepe, predpisane s pravilnikom o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje zlate trsne rumenice (Uradni list RS 73/2009) v žariščih in pripadajočih varnostnih območjih.

Nadaljnje širjenje zlate trsne rumenice (FD) bi pri nas povzročilo veliko gospodarsko škodo. Imetniki trte so zaradi nevarnosti pojava in širjenja zlate trsne rumenice dolžni redno pregledovati trto in v primeru pojava bolezenskih znamenj trsnih rumenic obvestiti strokovnjaka službe za varstvo rastlin na eni izmed pooblaščenih ustanov, fitosanitarne inšpektorje ali Upravo Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

Imetniki so dolžni na svoje stroške uničiti trte, katerih uničenje v žarišču okužbe odredi fitosanitarni inšpektor. Uničiti morajo tudi rastline srobot, v katerih je bila z laboratorijsko analizo ugotovljena navzočnost FD. V trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih ter v njihovi okolici morajo imetniki trte odstraniti navadni srobot, ker predstavlja možen vir za okužbo s FD.

Imetniki trte so v žariščih in pripadajočih varnostnih območjih dolžni zatirati ameriškega škržatka. Za določitev ameriškega škržatka se lahko obrnete na pooblaščen laboratorij katerekoli ustanove, našete v tej zloženki, ki pokriva vašo regijo.

Določitev vseh vrst škržatkov v Sloveniji opravlja **Entomološki laboratorij Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica** (tel.: 05 3351 216, fax.: 05 3351 260, gabrijel.seljak@go.kgzs.si)

Laboratorijske analize trte na trsne rumenice v Sloveniji opravlja **Nacionalni inštitut za biologijo** (tel. 059 23 28 00), labfito@nib.si

Prijave najdb znamenj rumenic, netretiranih ali opuščenih vinogradov lahko oddate pri fitosanitarnih inšpektorjih, UVHVVR - Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

OU Ljubljana: 01 234 45 50,
OU Kranj: 04 231 93 00,
OU Nova Gorica: 05 330 22 70,
OU Koper: 05 663 45 00,
OU Novo mesto: 07 393 42 25,

OU Maribor: 02 238 00 00,
OU Murska Sobota: 02 521 43 40,
OU Ptuj: 02 798 03 60,
OU Celje: 03 425 27 70,
OU Postojna: 05 721 15 50.

Odrasla oblika ameriškega škržatka je precej mobilna in jo je tudi zaradi tega težko zatreti. Foto: G. Seljak

V vinogradih, kjer smo v pretekli rastni dobi zaznali navzočnost ameriškega škržatka, je treba pričeti z zatiranjem ličink v juniju - takoj po tem, ko trta odeveti.

Konec junija, ko se pričenejo izlegati odrasli škržatki, v vinograde nastavimo rumene lepljive plošče. V uporabi so standardne rumene plošče (Unichem, Biotech, Rebel ali Terminator).

Odrasle ameriške škržatke pobiramo z rumene lepljive plošče in zapisujemo njihovo številčnost vsaj na dva tedna, ko ploščo tudi zamenjamo z novo. Foto: E. Orešek

Natančnejše roke zatiranja za posamezna območja napove opazovalno napovedovalna služba za varstvo rastlin. Napovedi so objavljene na telefonskih odzivnikih in na spletni strani: <http://www.fito-info.si/pr/obv/>

Za lastno rabo se lahko naročite tudi na brezplačne napovedi o varstvu vinogradov, sadovnjakov, vrtnin ali poljščin po elektronski pošti ali na kratka SMS sporočila.

Območje napovedi	Ustanova
Osrednja Slovenija in Splošne napovedi za vso Slovenijo	Kmetijski inštitut Slovenije Hacquetova 17, SI-1000 Ljubljana Tel. (01) 28 05 262 Fax. (01) 28 05 255 Tel. odzivnik: (01) 28 05 266 e-pošta: info@kis.si spletna stran: http://www.kis.si
Severovzhodna Slovenija	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije Kmetijsko gozdarski zavod Maribor Vinarska ulica 14, SI-2000 Maribor Tel. (02) 228 49 00 Fax. (02) 251 94 82 Tel. odzivnik: 090 93 98 12 e-pošta: info@kmetijski-zavod.si spletna stran: http://www.kmetijski-zavod.si/
Celjska in Koroška regija	Inštitut za čmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije Cesta Žalskega tabora 2, SI-3310 Žalec Tel. (03) 712 16 00 Fax. (03) 712 16 20 Tel. odzivnik: (03) 712 16 60 e-pošta: tajnistvo@ihps.si spletna stran: http://www.ihps.si
Zahodna Slovenija	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica Pri Hrastu 18, SI-5000 Nova Gorica Tel. (05) 33 51 200 Fax. (05) 33 51 260 Tel. odzivnik: 090 93 98 15 e-pošta: entolab@go.kgzs.si spletna stran: http://www.kmetijskizavod-ng.si/
Jugovzhodna Slovenija	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto Šmihelska cesta 14, SI-8000 Novo mesto Tel. (07) 373 05 70 Fax. (07) 373 05 90 Tel. odzivnik: 090 93 98 17 e-pošta: kss.oddelek-nm@gov.si spletna stran: http://www.kmetijskizavod-nm.si/

Več informacij o ukrepih in razmejitvah je na spletni strani Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin <http://www.uvhvvr.gov.si/si/>

Pripravili: V. Knapič in E. Orešek; Tisk: Birografika BORI, Izdaja: UVHVVR, ki jo zastopa generalna direktorica dr. Vida Čadonič Špelič; Ljubljana, 2013

Tel: +386 (01) 300 13 00 Fax: +386 (01) 300 13 56 E-pošta: fito.uvhvvr@gov.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO IN OKOLJE
UPRAVA RS ZA VARNO HRANO,
VETERINARSTVO IN VARTVO RASTLIN

Zatiranje ameriškega škržatka, prenašalca zlate trsne rumenice

Obolela trta ne rodi in propade. Pri belih sortah listje rumeni, pri rdečih pa zelena barva prezgodaj prehaja v rdečo, listje se uvihava, poganjki so mlahavi. Foto: G. Seljak

Ameriški škržatek

Ameriški škržatek (*Scaphoideus titanus* Ball) je v naravi glavni žuželčni prenašalec karantenske bolezni trte - zlate trsne rumenice, ki jo povzroča fitoplazma *Grapevine flavescence dorée* (FD) s sistemsko okužbo trte (*Vitis* L.). Fitoplazmo FD prenaša na perzistenten način (kužen ostane celo življenjsko dobo) s trte na trto. Zlata trsna rumenica povzroča veliko gospodarsko škodo zlasti pri pridelavi grozdja. Ameriški škržatek živi predvsem na trti, hrani se z rastlinskim sokom in razvije en rod na leto. **Meri od 4.8 do 5.5 mm.**

Ameriški škržatek v najprimernejši fazi razvoja za zatiranje: kot ličinka (slika levo - L₂) in nimfa (slika desno - L₃) Foto: M. Rak-Cizej

Pomembno je, da v vinogradu, trsnici ali matičnjaku pričnemo z zatiranjem dovolj zgodaj, še preden se začno pojavljati odrasli škržatki. Fitoplazmo lahko prenašajo že nimfe 3. razvojnega stadija (L₃).

Ličinke in nimfe najdemo v tej fazi na spodnji strani mladih listov. Ukrep zatiranja ameriškega škržatka je potrebno izvajati:

- v vinogradih na razmejenem območju zlate trsne rumenice,
- v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah.

Pred tretiranjem s sredstvi, ki so nevarna za čebele, je potrebno odstraniti cvetočo podrast in izvesti druge preventivne ukrepe za varstvo čebel.

Ugotavljanje številčnosti v vinogradih in trsnicah

Število ulovljenih odraslih ameriških škržatkov na rumene lepljive plošče ugotavljamo zlasti v juliju in avgustu. Prag zatiranja so 4 osebk na ploščo na teden. Populacija ameriškega škržatka je:

- majhna, če je ulovljenih od 0 do 3 na ploščo na teden;
- srednja, če je ulovljenih od 4 do 15 na ploščo na teden;
- velika, če je ulovljenih 16 in več na ploščo na teden.

Pri zatiranju odraslih škržatkov, ki se pojavljajo še v avgustu ali celo septembru (takrat samice odlagajo jajčeca), moramo biti pozorni na karenčno dobo, to je število dni, ki morajo miniti od tretiranja do spravila pridelka.

Predpisano karenčno dobo je potrebno dosledno upoštevati.

Če je v vinogradu ugotovljena srednja ali velika populacija in karenčna doba ne dopušča več tretiranja, je treba v naslednji rastni dobi začeti z zatiranjem ličink škržatka takoj po končanem cvetenju trte. Ukrepi zatiranja so učinkoviti, če se na območju sistematično izvajajo vsaj dve leti zapored. V tem primeru lahko pričakujemo majhno populacijo ameriškega škržatka, ki jo moramo nato stalno preverjati in vzdrževati.

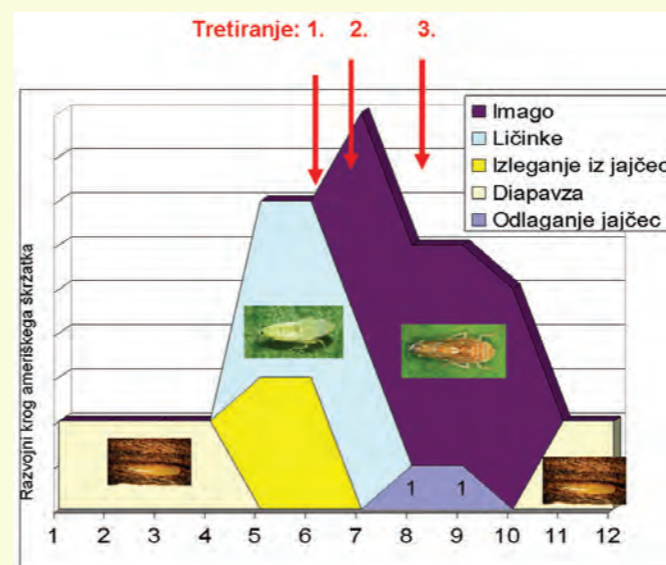
Načrt zatiranja

Zatiranje ameriškega škržatka je obvezno v vinogradih za pridelavo grozdja na razmejenih območjih zlate trsne rumenice, to so žarišča okužbe in pripadajoča varnostna območja za zlato trsno rumenico, ki zajemajo večino slovenskih vinogradov: v juniju in juliju sta obvezni najmanj dve tretiranji ličink ameriškega škržatka. Če so v začetku avgusta na teden ulovljeni 4 škržatki ali več (odrasel škržatek - imago), opravimo še tretje tretiranje.

Za karantenski ukrep so učinkovita fitofarmacevtska sredstva: Actara 25 WG, Reldan 22 EC, Decis 2,5 E ter v ekološki pridelavi sredstva na podlagi piretrina. Ostala registrirana sredstva (npr. Steward, Pyninex 25 CS) zmanjšujejo populacijo ameriškega škržatka in so primerna za območja, ki niso uradno razmejena zaradi FD.

V vinogradih izven razmejenih območij zlate trsne rumenice, kjer je populacija ameriškega škržatka srednja ali velika, je priporočljivo opraviti najmanj eno dodatno tretiranje po končanem cvetenju, poleg tega pa še tretiranje proti grozdnim sukačem s sredstvi, ki delujejo tudi na am. škržatka (npr. Reldan 22 EC, 1 l/ha).

Ličinke in nimfe so bolj občutljive kot odrasli škržatki, zato jih je lažje zatreti. Ker se ličinke iz jajčec izlegajo od sredine maja do začetka julija, je čas njihovega pojavljanja predolg, da bi lahko namnožene populacije zatrli z enim tretiranjem ameriškega škržatka. Na eno tretiranje lahko preidemo po obdobju karantenskih ukrepov, ko številčnost v vinogradu pade na majhno populacijo.

Pri uporabi fitofarmacevtskih sredstev zmanjšamo tveganje za okolje, če:

- upoštevamo napovedi opazovalno napovedovalne službe za varstvo rastlin;
- uporabljamo tehnično brezhibne in umerjene naprave za nanašanje in šobe z zmanjšanim zanašanjem (antidrift);
- tretiranje opravimo v času, ko ni vetra, vročine, to je predvsem zjutraj in pozno popoldne ali v nočnem času;
- FFS vedno uporabljamo v skladu z navodili za uporabo in navedbami opozoril na etiketi.

Fitofarmacevtska sredstva za karantensko tretiranje

Actara 25 WG (odmerek 200 g/ha) zatira vse razvojne stadije ameriškega škržatka. Actara je sistemsko delujoče sredstvo, ki je razvrščeno kot nevarno za čebele. Pred tretiranjem je treba odstraniti vso cvetočo podrast v vinogradu in njegovi neposredni bližini ter tretirati vsaj 20 m od površinskih voda. Uporabi se lahko do trikrat v rastni dobi. Karenčna doba je 14 dni.

Reldan 22 EC (odmerek 1,6 l/ha za razmejena območja, obvezno vodenje evidence) se lahko uporabi samo enkrat v rastni dobi, zatira tudi grozdnih sukače. Sredstvo je nevarno za čebele. Tretirati je treba vsaj 75 m od površinskih voda, razen če uporabljamo šobe za zmanjšanje zanosa (drifta) FFS, s katerimi se varnostni pas zmanjša na 15 - 40 m. Za vinograde izven razmejenih območij se Reldan 22 EC uporablja kot insekticid za omejevanje številčnosti ameriškega škržatka v odmerku 1 l/ha.

Decis 2,5 EC (odmerek 0,5 l/ha) za zatiranje ličink v rodnih vinogradih, in sicer od konca cvetenja do takrat, ko jagode dosežejo velikost graha (BBCH 71 do 75). S sredstvom se ne sme tretirati v območju 30 m tlorisne širine od meje brega voda 1. in 2. reda. Sredstvo je nevarno za čebele. Dve tretiranji sta dovoljeni za matične vinograde, matičnjake in trsnice. Deluje tudi na odrasle škržatke.

Pripravki na podlagi piretrina (**Kenyatox verde**, **Flora verde in Valentin eko insekticid** iz nar. piretrina konc.) so primerni za ekološko pridelavo. Učinek je boljši z dodatkom ogrščičnega olja v koncentraciji 0,5%. Rastline temeljito omočimo tudi na spodnji strani listov. Tretiramo ob lepem vremenu, po možnosti zvečer oziroma v hladnejših urah dneva. Sredstva so nevarna za čebele.

Novembra 2012 so bila določena razmejena območja na Primorskem, Dolenjskem, Štajerskem in v Prekmurju in zajemajo večino slovenskih vinogradov za pridelavo grozdja ter matične vinograde, matičnjake in trsnice.